

komsten?
at ze hebben of
kend naar hen

— en dan nog
zal zijn: samen-

rispelijk.
jke samenkom-
dan ook slechts

toemt niet Allen
thouwd, slechts
en ontmoeten
eente en Chris-

pond. Als Israël
om saamkwam,
es Heeren, maar
n. 17:4). In zijn
was de Taber-
g aan Gods be-
aankomen.

ingen we deze
Heeren Jezus,
e dagen tot de
vee of drie ver-
ben ik in het

rsamenkomsten
enkomsten van
Christus.

oor ons gelden.
ardigheid, daar
ht onzer samen-

zingen en offe-
vieren in onze
lan de ijdelheid
en zijn met ons

in het bedehuis
lkens opnieuw.
k. Want het is
t onderwerp dat

l samenkomsten
ander; en ging
vat wij er brun-
biden en dan-
n ons luisteren
ze actie — dan
om onze jonge
at om aan zoo
deel te nemen,

heer dan schijn.
recht had reeds
moeder mee ter
t zich niet, hoe
kind in al deze
n. Nog wel niet
el de lijn, maar

aan: Jer. 4:27;
Jer. 16:14; 15,
uit de balling-
swaar geschiedt
zegging van het
naar toch wordi
eopend. En, op
ren ongenoemde
ezar, de koning

ook de aanwij-
profetie van den
n hoofdstuk 25,
oproep tot be-
dat de volken,
de volgens vs 9

worden, in deze
rende zeven-
n deze zeventig
ting zal worden
eldenaars onder-
—14). Met dien

erstel van Israël
ntig jaren voor
n, zoo zegt de
Ik zal mijn goed
erbrenge tot

we een enkel
het oog op het
van Wapenveld,
e boek over De

in het nummer
Zee een blad-
ldz. 206, 207),
met het oog op

g van de zeven-
dat de zeventig
chappij, die ge-
". „Maar", zoo
kan niet, daar
in 612 is ge-
s van der Zee

zegt, dat „men
slaat op Babels

toch wel af en toe, en dan met een eenvoud en
innigheid, met het oog waarop Christus misschien
tot menig volwassene zou zeggen: „Indien gij niet
wordt als de kinderkens, gij zult in het Koninkrijk
Gods niet ingaan."

Doch in onze samenkomsten is er niet alleen de
gemeente, maar is ook haar verheerlijkt Hoofd, en
in Hem, als haar Middelaar, de God van haar
Verbond.

En Hij is er, ja, ook om te ontvangen. De dank
en de aanbidding, de lof en de offerande van Zijn
volk zijn Hem welbehagelijk, en hun gebeden klim-
men tot Hem op.

Hun gebeden. Want ook het Huis des Heeren
in den geestelijken zin, is in de eerste plaats —
in de eerste en in de laatste — een huis des ge-
beds. Dat wil zeggen: de gemeente komt saam,
niet alleen en niet in de eerste plaats om haar
God wat te brengen en te geven en om voor Hem
wat te doen — maar om van haar God, in Chris-
tus, door den Heiligen Geest te ontvangen.

Daarom staan in het middelpunt van wat we
onzen „eeredienst" noemen: de bediening van het
Woord en de bediening der Sacramenten. En daar-
omheen groepeerd zich dan al het andere, om, ook
al treedt de actie der gemeente daarin méér naar
voren, toch mee instrument te zijn, waardoor onze
God het welbehagen Zijner liefde aan Zijn volk
verheerlijkt.

In die activiteit, in dien arbeid, in dat geven
Gods in Christus, door den Geest, ligt de heerlijk-
heid, ligt de weelde van onze samenkomsten.

Maar die maakt nu ook, dat onze jonge kinderen
daar op hun plaats zijn.

Laat hun actief deelnemen in de handelingen
der gemeente nog betrekkelijk weinig en onvol-
komen zijn — dat hoeft hen nog niet uit te sluiten
van wat de Heere er doet en schenkt aan zijn volk.

Begrijpen? Ach, neen, begrijpen doen ze er allicht
nog weinig van. Maar, dat ze niet begrepen wat Hij
deed, heeft Jezus er niet van teruggehouden, de
kinderkens te zegenen. En — ze zijn gezegend ge-
worden.

Maar van dat zegenen — hoeveel begrijpen wij,
grooten en wijzen menschen daarvan?

Is niet elke zegen, dien we uit de samenkomsten
der gemeente meedragen, een ondoorgrondelijk
mysterie?

Zeker, in de werking des Geestes gaat het niet
magisch toe. Ze bedient zich van middelen: gebed,
loflied, prediking. En wie er vrucht van zal kunnen
verwachten, die moet verstaan.

Jawel, die moet verstaan...

Maar hoever gaat dat?

Wie het absoluut neemt, en ook wie veel, héél
veel op dat absolute verstaan laat afdingen, maar
dan toch nog zoowat aan de helft van de volmaakt-
heid vasthoudt — hoeveel van de volwassen kerk-
gangers zou hij, als de keur aan hem stond, bij de
kerkdeur terug moeten zenden?

Als we dan de jonge kinderen en de volwassenen
aan een vergelijkend examen moeten onderwerpen
— nu ja, dan leggen de kleinen het in verstande-

wereldheerschappij". Dat de zeventig jaren betrek-
king hebben op den duur van Babels wereldheer-
schappij is niet iets wat men wil voorslaan,
maar dat wordt duidelijk door den tekst
zelf gezegd. Men leze slechts Jer. 25:11 en 12
aandachtig. Reeds onze Statenvertaling doet dan
zien, waar het om gaat: „en deze volken zullen
den koning van Babel dienen zeventig jaren; maar
het zal geschieden, als de zeventig jaren vervuld
zijn, dan zal ik over den koning van Babel en
over dat volk, spreekt de Heere, hunne ongerech-
tigheid bezoeken, mitsgaders over het land der
Chaldeënen, en zal dat stellen tot eeuwige ver-
woestingen". Er kan geen twijfel bestaan over
de bedoeling van deze woorden. Deze volken,
dat zijn al de volken rondom Juda, waarvan in
vs 9 sprake is. Die zullen Babel dienen zeventig
jaren. Maar als die zeventig jaren verlopen zijn,
dan breekt ook het uur des gericht voor Babel
aan. De zeventig jaren zijn dus de jaren gedurende
welke Babel heerschappij oefent over de volken; de
jaren gedurende welke Babel de hegemonie over de
toenmaals bekende wereld bezit. Die jaren geven
dus niet den duur der ballingschap aan; wel eindigt
de ballingschap tegelijk met Babels wereldheerschap-
pij, maar het beginpunt is niet gelijk. Babels wereld-
heerschappij begint vroeger dan de Judeesche bal-
lingschap. Hoe men er toe gekomen is de zeventig
jaren toch van den duur der ballingschap te ver-
staan, wordt door Ds v. d. Zee zeer juist in het
licht gesteld: de schuld daarvan ligt bij de Sep-
tuaginta, de oude Griekse vertaling van het Oude
Testament, die ongeveer 200 voor Chr. in Egypte
vervaardigd is, en die de tweede helft van vs 11
aldus leest: „en zij zullen onder de volken dienst-
baar zijn zeventig jaren". Gelijk men ziet is hier
„de koning van Babel" weggevallen en wordt het
gezegde niet van de volken, maar van Juda ver-
staan. Doch de Hebreeuwse tekst heeft wat onze
Statenvertaling biedt, en er is geen enkele reden
om de juistheid van dezen Hebreeuwschen tekst
te betwijfelen en aan de lezing der Septuaginta
de voorkeur te geven.

Doch hoe zit het met Jer. 29:10? Hier lezen we
toch: „Zekerlijk als zeventig jaren te Babel zullen

lijke ontwikkeling zeker bij de grooten af — maar
in geestelijke ontvankelijkheid?... „En Jezus riep
een kindeke en stelde dat in 'tmidden..."

O, wij groote menschen — dat we zoo weinig
kind zijn, en — dat we bovendien ook nog zoo
totaal vergeten zijn, hoe een kind bestaat, en hoe
het toegaat in een kinderziel!

De Heere kan, gelukkig, door zooveel nauwere
poortjes komen dan wij.

't Is niet allemaal zuivere wijsheid, dat „ach,
ze hebben er toch niet aan, die wurmen", waarmee
heel „intellectuele" en heel „verstandige" ouders
hun jonge kinderen des Zondags thuis laten.

En dan — Maar laat me het overige bewaren
tot een volgend nummer.

V.

F.

RONDOM HET ZAKENLEVEN

Financiële Economische Rubriek.

11 Mei 1931.

In ons overzicht van 2 Maart j.l. schreven wij
onder meer:

„Omtrent Philips blijven de twee uiterste stroo-
mingen bestaan; er is een categorie van specula-
tieve beleggers, die geen moment twijfelen aan het
„win-vermogen", de earning-capacity, van het con-
cern en bij elke reactie weer opnieuw in de markt
gaan, terwijl een andere groep bitter weinig ver-
trouwen in den opzet stelt. Vandaar de wilde fluctu-
aties, die er in de aandelen plaats vinden. Wij be-
hooren tot hen, die pessimistisch gestemd zijn en
die geen redres van betekenis verwachten. De
gulden dagen van Eindhoven zijn ons inziens voor-
bij en de geheimzinnige macht, die jarenlang om
de Philips-creatie hing, is gebroken. De naaste
toekomst zal vermoedelijk grootere nuchterheid te-
weegbrengen."

Op dat moment noteerden de aandelen circa
228 pCt. De à la hausse georiënteerden hebben
kans gezien den koers nog belangrijk op te schroe-
ven, zoodat op 18 Maart het hoogste punt van
1931, n.l. 262½ werd bereikt. Daarna is de stem-
ming flauwer geworden, waardoor de noteringen
geleidelijk afbrokelden zonder echter het laagste
punt in het loopende jaar van 179 pCt. te be-
naderen. Tot enkele dagen geleden de verkoop-
lawine weer een aanvang begon te nemen en de
koers tot bijna het laagste punt van 1930 ad 158½
werd teruggedrukt. De aanleiding tot den her-
nieuwden verkoopdruk moet liggen in de ongun-
stige verwachtingen omtrent het komende dividend.
Enkele bladen vermeenden uit goede bron te kun-
nen mededeelen, dat 11 pCt. zal worden uitgekeerd
tegen 21 pCt. over de drie laatste jaren, doch ook
deze nog betrekkelijk gunstige dividendraming
werd door Eindhoven gedementeed. Nu vermeent
men op niet meer dan 6 pCt. te mogen rekenen.

vervuld zijn, zal ik ulieden bezoeken en ik zal
mijn goed woord over u verweken, u wederbren-
gende tot deze plaats". Maar hier is jammer genoeg
ook onze Statenvertaling abus. Want in het He-
breeuwsch staat niet te Babel, maar voor Babel.
Als zeventig jaren voor Babel vervuld zijn, zal
God zijn volk terugvoeren. Het zijn dezelfde zeven-
tig jaren van welke in Jer. 25:11, 12 gesproken
wordt, de zeventig jaren welke voor Babel be-
schoren zijn om de wereldheerschappij in handen
te hebben.

De tekst zelf zegt dus uitdrukkelijk en bepaald,
dat de zeventig jaren zijn de jaren van Babels heer-
schappij. Dat is geen kwestie van uitlegging, maar
eenvoudig een uitspraak der Schrift, waaraan men
alleen ontkomen kan, door aan de Septuaginta een
beteren en juister tekst toe te schrijven, waarvoor
evenwel niet de minste grond bestaat. Maar hoe
moeten nu die zeventig jaren gerekend worden?
Het eindpunt staat vast: het jaar 538 voor Chr.,
waarin Babel door de Perzen werd ingenomen, en
de Babylonische wereldheerschappij door de Per-
zische werd opgevolgd. Levert echter het begin-
punt geen moeite? Vroeger nam men altijd aan dat
Nineveh in het jaar 607 door de verbonden Baby-
loniërs en Meden werd ingenomen en het lag voor
de hand de Babylonische hegemonie van af dit
jaar te dagteekenen. En dat kwam dan heel mooi
uit: precies zeventig jaren. Doch nu heeft men voor
enkele jaren een Babylonischen tekst ontcijferd,
die in het Britsch Museum te Londen werd be-
waard, waaruit gebleken is, dat de inneming van
Nineveh reeds vijf jaar vroeger, dus in 612 voor
Chr. heeft plaats gehad. Met het oog daarop meent
Ds van der Zee dat men met de zeventig jaren
voor Babels heerschappij niet uitkomt. Echter
schijnt mij dit bezwaar toch niet van ernstige be-
tekenis. In de eerste plaats is het de vraag, of
het getal zeventig hier inderdaad bedoelt de jaren
rekenkundig precies te bepalen, en of we het niet
veeleer als een rond getal hebben te beschouwen.
Dan zou het feit, dat we bij preciese telling er een
vijftal jaren boven komen geen ernstige moeilijk-
heid opleveren. Maar bovendien staat het toch
ook niet vast, dat we nu voor het beginpunt van de

Het jaarverslag werd in het vorige jaar op 1 Mei
gepubliceerd, zoodat de vertraging in de publi-
catie, welke dit jaar plaats vindt, de gemoederen
doet verontrusten. Men kan bij dit soort patenten-
concerns geen diagnose stellen; oogenschijnlijk ver-
meent men uit de balanscijfers iets reëls te kun-
nen lezen, doch wanneer men zich de geheele
situatie goed gaat realiseren, dan blijven er voor
den leek nog zulke onduidelijkheden over dat men
per saldo wijzer doet zich geheel afzijdig te houden.
De ervaring, die men de laatste jaren met Philips
heeft opgedaan, stempelt de aandelen niet tot
goede speculatieve beleggingsfondsen — men mag
zijn hoed afnemen voor de wetenschappelijke pre-
staties van de aan het bedrijf verbonden ingenieurs,
maar men kan geen bewondering koesteren voor
de wijze, waarop ten slotte aandeelhouders werden
ingelicht.

Nu wij toch over patent-maatschappijen spreken,
willen wij eveneens onze gelijklopende opinie over
aandelen Kuchenmeister's Accoustiek geven. Ook
hier geldt het een bedrijf, dat voor den buiten-
staander in nevelen gehuld is. Het is een feit, dat
de geluids-techniek nog in de kinderschoenen staat,
dat verbluffende uitvindingen zullen kunnen wor-
den gedaan, die de winst-capaciteit enorm zullen
kunnen verhoogen, het neemt echter niet weg, dat
het gewriemel van alle patenthouders, die elkander
het eerstgeboorte-recht betwisten, een risico-factor
in het leven roept, die voor den serieuze belegger
niet te dragen is. Van verschillende zijden —
meestal van insiders — hoort men niets dan gun-
stigs over de organisatie en het stoere werken van
het onderhavige concern. Toch blijven wij bij onze
meening, dat ook hier belangneming af te raden is.
Ook hier staat tegenover de groep, die niets anders
dan fraais voor de naaste toekomst verwacht, een
breede categorie personen, die uiterst sceptisch de
ontwikkeling van de geluidsfilm tegemoet ziet, zelfs
van een fiasco spreekt. De koersfluctuaties waren
ook dit jaar van misère groot; tegenover een hoogte-
punt van 95½ pCt. op 5 Februari registreeren wij
momenteel bijna het laagte-record van 65½ pCt.
(de laagste notering was 64 pCt.).

Sinds wij in onze vorige beschouwing uitvoerig
bij de Koninklijke Olie hebben stilgestaan, is er
niets bijzonders geschied. De over-productie is nog
steeds niet verminderd, terwijl de vooruitzichten
eener meer doeltreffende restrictie door de houding
van exploitanten van het Oost-Texasveld vrij poo-
ver blijven. Weliswaar is de kans groot, dat op
andere gebieden de energieke boor-activiteit ten-
gevolge van de verliesgevendende prijzen zal stag-
neeren, maar de weinig conciliante houding van
de „low producers" doet de dagelijkse productie
toenemen. Deze bedroeg gemiddeld in de week,
geëindigd op 2 Mei 2.475.100 barrels tegen 2.422.600
barrels per 25 April. Bovendien vormen de geleide-
lijk-aan gepubliceerde winstcijfers der voornaam-
staande olie-maatschappijen geen aangename lee-
tuur. De Shell Union bijv. leed over het eerste
kwartaal van 1931 een verlies van niet minder dan
9.903.000 dollar tegen 3.155.000 dollar in de over-

zeventig jaren op 612 moeten teruggaan. Het zijn
de jaren van Babels hegemonie, en het is billijk
deze te laten aanvangen bij een soortgelijk punt
als waar ze eindigen; zooals ze met de opvolging
van de Babylonische door de Perzische wereldheer-
schappij eindigen, beginnen ze met de opvolging
van de Assyrische wereldheerschappij door de Ba-
bylonische. En nu is het niet geheel juist dezen
overgang der wereldheerschappij van Assur op
Babel te stellen bij den ondergang van Nineveh.
Immers, dezelfde Babylonische inscriptie welke ons
612 als het jaar van Nineveh's ondergang leert ken-
nen, verhaalt ons ook dat daarmee het Assy-
rische rijk nog geen einde genomen
heeft. Dat Assyrische rijk heeft zich, door Egypti-
sche hulp gesteund, onder een nieuwen koning,
Assuer-oeballit II, na Nineveh's verwoesting
nog eenigen tijd weten staande te houden, waarbij
de residentie werd verlegd naar de ons uit het
Oude Testament welbekende stad Hara; en eerst
omstreeks 607 is daaraan voor goed een einde
gemaakt. Het wil mij voorkomen, dat er dus nog
geen overwegende reden is, om den aanvang van
de Babylonische wereldheerschappij van een vroeger
tijdstip dan 607 te dateeren.

Natuurlijk — dit wil ik er aan toevoegen —
heeft dit voor de in Babel wonende Joodsche bal-
lingen geen middel kunnen zijn om het preciese
jaar van Babels val vooruit te berekenen. Al
om de eenvoudige reden, dat zij toen te dicht bij de
historische gebeurtenissen zelve stonden, om pre-
cies te zeggen in welk jaar het beginpunt van
Babels macht moest gesteld worden. Dit ben ik
met Ds v. d. Zee van harte eens: dat het ons niet
toekomt de tijden of gelegenheden te weten die de
Vader in zijne eigene macht gesteld heeft. Maar
één ding is zeker: voor het besef van de hoorders
van den profeet was het herstel gebonden aan den
ondergang van datzelfde Babel, dat hun nu den
ondergang bracht. En toen dan ook Babel was
gefallen, werd de aandacht van Daniël op deze
profetie van Jeremia gericht, en zond hij zijn vurig
smeekgebed op tot God, dat Hij zijne belofte aan
zijn volk vervullen zou (Dan. 9).

G. CH. AALDERS.

eenkomstige periode van 1930. Wanneer men bedenkt, dat het netto-bedrijfsverlies (dus zonder de dividend-uitkeeringen op de preferente en gewone aandelen) over 1930 5.095.000 dollar bedroeg, dan spreken de uitkomsten over het achter ons liggende kwartaal boekdeelen. Men vraagt zich nog met eenige verwondering af, hoe het komt, dat de aandelen nog niet veel verder gedaald zijn. Een en ander had geen gunstigen invloed op het koersverloop der aandelen Koninklijke, die echter evenmin belangrijk reageerden. Wij kunnen ons vergissen, doch wij vermoeden uit allerlei factoren te moeten opmaken, dat de voortschrijdende concentratie-idee en de stijgende intellectuele der massa de tendenz heeft om niveleerend op dividend-uitkeeringen te werken. Wij bedoelen daarmee, dat niet meer de aandeelhouders de dominerende participanten in de bedrijfswinst zullen zijn, doch dat deze in toenemende mate voor expansie, sociale maatregelen en afschrijvingen zal worden besteed. Dat dus ook hier een versobering zal intreden, die kenmerkend voor de geheele huidige maatschappij is. De consequentie dezer theorie is de evenredige aanpassing van het koersniveau aan de nieuwe rendements-norm. Vandaar dat wij als onze pertinente meening konden vasthouden aan het idee, dat de heftige koersdaling der laatste jaren geen uiting van doelbewuste baisse-transacties was, geen speculatieve verdisconteringen van den weg bergafwaarts, die de economische maatschappij was ingeslagen, integendeel, dat de welvaart der maatschappij, die zelfs nu nog onder de oppervlakte bestaat, geheel anders wordt verdeeld. Wat wij crisis noemen, is slechts een crisis voor den ouderwetse geworden ondernemer. De nieuwe opvattingen omtrent het bedrijf tasten zijn positie aan en de natuurlijke inertie heeft de gevolgen van zijn doodsschrijd over een groote categorie van belanghebbenden verdeeld. Heeft de oude era — die men abusievelijk met de kapitalistische periode aanduidt — het afgelegd, dan kan de hoogconjunctuur weder worden ingezet, doch ditmaal met andere gevolgen voor de diverse lagen, waaruit onze maatschappij bestaat. Niet het kapitalisme is stervende — een ieder streeft en blijft streven naar bezit, naar verbeterende sociale omstandigheden — maar de vroegere opvattingen ervan zijn bezig tenonder te gaan.

Zien wij dit niet duidelijk bij de Unielever? De geweldige concentratie-beweging bij dit concern uit zich niet in hogere dividenduitkeeringen, immers het dividend is nu al drie jaar op 10 pCt. gestabiliseerd, niettegenstaande groote bedragen voor afschrijvingen en reserveeringen zijn besteed. Maar men benut de groote exploitatie-winst om den prijs van de margarine beduidend te verminderen, al camoufleert men deze uit psychologische overwegingen door nieuwe merken tegen lagere prijzen in omloop te brengen, merken, die wel in naam, doch hoogstwaarschijnlijk niet in hoedanigheid van de oude verschillen. Het eenige onderscheid ligt in den prijs. De conservatieven zullen den hoogen prijs blijven betalen voor den ouden naam en daarbij denken, dat zij betere kwaliteit hebben ingekocht, terwijl de consumenten, die niet zoo voor traditie voelen, de goedkope Sanella inslaan.

Niettegenstaande de Unielever een der best geoutilleerde wereldconcerns kan worden genoemd, verwachten wij geen groote koersstijging, tenzij de onberekenbare speculatie opnieuw alle normen uit het oog gaat verliezen en zeepbellen blaast, die onvermijdelijk uiteenbarsten. Toch beschouwen wij deze aandelen als solide speculatieve beleggingsfondsen, waarvan het rendement ad circa 6¼ pCt. gunstig mag worden genoemd. Vooral nu de rente nog steeds laag blijft en geen teekenen vertoont van een stijging in de naaste toekomst.

De Federal Reserve Bank in New-York heeft de disconto-rente van 2 pCt. tot 1½ pCt. verlaagd en daarbij gedemonstreerd, dat de Amerikaansche centrale bankautoriteiten van de lessen der laatste jaren weinig geleerd hebben. Wij kunnen de zoogenaamde „easy-money“-politiek niet waardeeren, die o.i. geen enkele reële verlichting kan brengen. Slechts de speculatief aangelegden zullen het restje, wat de achter ons liggende krach hun heeft overgelaten, opnieuw in de waagschaal stellen en dan kunnen de financiële kannegieters met voldoening op hun werk neerzien. De koersstijging, die men vermoedelijk daardoor tijdelijk in het leven zal roepen, zal wat nieuwe financiële ellende brengen, zonder dat de reële handelswereld er de vruchten van zal plukken. De jongste koersstijging in Wall-street schrijven wij dan ook aan deze averechtsche politiek toe.

R.

Onze plaats.

Prof. Grosheide schreef in het „Noord-Hollandsch Kerkblad“ een reeks artikelen die aller aandacht verdienen. Het laatste van die artikelen nemen we hier over:

We hebben de laatste weken, zij het onder verschillende titels, een aantal artikelen geschreven, die alle één onderwerp raakten. Het ging om de plaats van onze Gereformeerde kerken, over haar taak en roeping naast andere kerken, in het wereldgeheel.

Wanneer we het gebodene samenvatten, dan kunnen we dat doen in twee uitspraken. Voor eerst onze kerken hebben zich zelfstandig, inwendig te versterken, ze hebben zeker als Gereformeerde kerken zichzelf te blijven. Maar in de tweede plaats, onze kerken mogen niet doen, alsof ze alleen in de wereld zijn, ze hebben nuchter de werkelijkheid onder de oogen te zien.

Wij willen nu die beide gedachten nog met een enkel woord toelichten.

Er is een tijd geweest dat er veel over stoere Gereformeerden werd gesproken. Tegenwoordig hoort men dat zoo niet meer. En dat is maar goed ook, want van de Gereformeerden kan zeker niet gezegd worden, dat ze zoo stoer zijn in onzen tijd.

Ik laat nu nog maar daar, dat die stoerheid ook wel eens koppigheid was en niet onthout van zelfverheffing. Waar het thans op aankomt, is dat we eerlijk erkennen, dat er in onzen eigen kring verslapping is. Met name veel wereldschgezindheid. Een zoeken van de bijzaken, omdat men de hoofdzak van niet genoeg beteekenis acht; omdat men meent te hebben, wat men inderdaad niet heeft. De vele gevaren van den nieuweren tijd zijn ook aan ons niet voorbijgegaan. Velen zijn meegevoerd, nog meerderen besmet.

Daarom is ons voor alle dingen noodig een waken om te behouden, wat we van den Heere ontvangen hebben. Een waken en bidden, een bewaren van het pand. Misschien moet er in onzen tijd meer afgebroken worden, dan dat er kan worden opgebouwd. We hebben ons in leer en leven als goede Gereformeerden te openbaren. Daarop behoort onze eerste gedachte gericht te zijn.

En juist als we dat doen, vinden we onze plaats ook in het moeilijke leven van dezen tijd. Wanneer anderen zien, dat God ons rijk heeft begenadigd en dat wij zelf bij die genade leven.

Dezer dagen werd te Amsterdam een conferentie gehouden, waarop de mannen van de Christelijke pers uit Duitschland, Engeland en Frankrijk bijeen kwamen. En met name uit Duitschland kwamen talrijke klachten over aanvallen op de kerk en het Christendom, waartegen de Christelijke pers zich heeft te weer te stellen. Dat heeft ook ons iets te zeggen. Als wij zelf niet sterk staan door de genade Gods, zijn we niet bij machte het hoofd te bieden aan de aanvallen, die op ons los komen.

En als we sterk staan, dan kan er ook samenwerking van Christenen zijn. Niet altijd, niet overal. Ik stel me zelfs voor, dat de Gereformeerde kerken als kerken niet vaak zullen kunnen samenwerken en in de eerste plaats zullen hebben te zoeken om al wat Gereformeerde is te vereenigen. Toch ook als kerken hebben we de toestanden recht te onderkennen. En het kan noodig worden voor ons met behoud van eigen zelfstandigheid toch de handen ineen te slaan. Dat wordt noodig, als de strijd niet gaat over bepaalde stukken van het Christelijk geloof, over kerkregering, over het optreden als Christen, maar als de strijd gaat tegen het Christendom als zoodanig. Als niet een bepaalde kerk, maar elke kerk in het geding is, dan is er noodig een zich openbaren van de algemeene Christelijke kerk. Dat moeten we als Gereformeerden nu zien en in het oog houden. Ook in de praktijk is er in ons land al iets van aan het licht getreden, toen het ging om de vervolgingen in Rusland. En het is goed dat het zoo geweest is.

Wij hebben als Gereformeerde kerken een eigen plaats van God ontvangen en we moeten die behouden. We moeten die plaats niet prijs geven door verwatering of door een valsche eenheid zoeken. Maar we moeten tegelijkertijd weten dat onze tijd telkens roept om een samen optreden van al wat God dient en in Zijn Zoon geloofd, omdat de opzettelijke en wel georganiseerde vijandschap tegen de kerk des Heeren zich gaat openbaren.

J. W.

Stervensgenade.

Zooals onze lezers weten, overleed voor eenige weken, te Djocja, Mevr. Groot, geb. Boot. Over haar sterven schrijft Ds Bouwman in de „Leidsche Kerkbode“:

Dr K. P. Groot, die eenige jaren directeur was van het Zendingshospitaal te Solo, is voor onze lezers geen onbekende, al is hij ten vorigen jare vertrokken naar Djocja als opvolger van Dr Offringa, directeur van het Petronella-hospitaal.

Mevrouw Groot nu, een dochter uit de bekende familie Boot te Delft (en dus ook nauw verwant aan de familie Boot te Leiden en Leiderdorp) is 10 April j.l. overleden. Eerst scheen een diep-ingrijpende operatie herstelling te hebben gebracht en was de vreugde in heel de Zending te Midden-Java groot. Want en Dr en Mevrouw Groot genoten algemeen zeer veel sympathie en liefde.

Thans is zij na veel lijden nochtans heengegaan en algemeen is de verslagenheid over het verlies van deze begaafde vrouw, in wien en voor haar man en gezin en voor het Zendingswerk en voor den breeden vrienden- en broeder- en zusterkring zooveel is verloren.

Dr van Andel nu schrijft er een artikel over in de „Delftsche Kerkbode“, waarin hij in het bijzonder iets mededeelt over het heerlijk sterfbed van deze vrouw en over de wonderbare vertroostende genade, welke vóór en na haar heengaan haar diep-bedroefde man mocht ervaren. Wij nemen daarvan een gedeelte over.

Na eerst te hebben meegedeeld: „Er is in haar zoo ontzaglijk veel verloren, dat onze harten schreien“, gaat hij verder:

„En toch zouden wij hun beiden op geestelijk gebied onrecht aandoen, indien wij een bittere klacht over dit sterven zouden uiten. In haar ziekte en op haar sterfbed heeft het licht van Gods genade zoo

helder gestraald, dat de duisternis van den dood voor het licht des levens geweken is. Als zij benauwd was, mocht zij zeggen: ik ben wel onrustig, maar dat is alleen mijn lichaam, niet mijn ziel. Het getuigenis van de zekerheid van haar geloof was zoo klaar en beslist, dat niet alleen zij den eenigen troost maakte, maar allen getroost werden over haar heengaan.

Op het Javaansche kerkhof bij het Petronella-hospitaal is zij begraven naast Mevrouw Pruys en Mevrouw Scholten. Het is een verheffende gedachte, dat haar stoffelijk overschot is ter ruste gelegd tusschen van dat van Javaansche broeders en zusters, want in haar leven heeft zij veel voor hen gearbeid en met hen meegeleefd, omdat zij hen liefhad.“

Dan merkt Dr van Andel op, dat, aangezien wij zoo vaak aan de aarde gebonden zijn, het voor ouderen en jongeren wel eens goed is, van het krachtige getuigenis des geloofs te vernemen, opdat wij onze harten ten hemel verheffen en onze wandel in de hemelen zij. Daarom is hij zoo vrij nog iets mede te deelen uit door hem ontvangen brieven over de begrafenissen, al dragen zij ook een meer intiem karakter. Daaruit laat hij dan nog deze passage volgen (waarin ik weer enkele woorden spatieer):

„De begrafenis van Mevrouw Groot is iets zeer

bijzonders geweest. Op het gezicht van Dr Groot was zoo'n heilige blijmoedigheid en vreugde, omdat, naar hij verklaarde, hij zelf met zijn vrouw geweest was aan de hemelpoort om haar daar af te geven.

Zij leeft nu bij haar Christus, en wij, wij zijn het, die nog midden in den dood liggen; die gedachte leefde klaarblijkelijk in zijn hart. Een glans lag in zijn oogen, als had hij God zelf gezien.

Niet hij moest worden getroost, maar hijzelf troostte.

Ik heb nog nooit zulk een begrafenis, zulk een feest, meegemaakt. De blijdschap des geloofs deelde zich aan allen mede, en ieder ging gesterkt en bemoeid weer verder den pelgrimsweg, met nieuw verlangen in het hart naar het heerlijke einde van den weg. De weg die voor ons ligt, werd een kleine afstand, die welhaast afgelegd zal zijn, doordat een oogenblik de hemel zich als het ware geopend had, en het inzien voor een moment had geschenken.“

Tot zoover de brief.

Wanneer de Heere zoo zijn genade openbaart, waarom zouden we daarvan dan niet anderen mededeeling doen? 't Gaat om de verheerlijking van Gods Naam.

Wij besluiten met de bede van Dr van Andel: „Moge de Heere ook verder in rijke mate in onzen broeder Groot en zijn kinderen Zijn genade verheerlijken!“

J. W.

Een „up-to-date“ Vraagstelling.

Ds Gispén schrijft in de „Groninger Kerkbode“ het volgende:

In een brief van een zich noemend anti-militarist, die toch christen wil wezen, werd me de vraag gesteld: of er dan naar mijn overtuiging aan de van God geëischte gehoorzaamheid aan de overheid geen grenzen zijn?

Met genoegen wil ik beproeven die vraag te beantwoorden. Vooraf echter moet het begrip „overheid“ goed verstaan worden, opdat de vrager en ik niet langs elkander heen praten. Ik ga uit van het begrip „wettige overheid“ en versta daaronder dan: die overheid, die naar de grondwet, welke ze zelf bezworen heeft en naar de wettig tot stand gekomen en op de grondwet steunende wetten dus regeert.

Ik ga dus uit van een toestand, zooals wij door Gods goedheid in ons land nog mogen genieten. Een overheid, die zelf de wet op zijde zet of haar eeden, plechtig gezworen, breekt, heeft het recht verloren op den naam van „wettige overheid“ en mist dus ook het recht om gehoorzaamheid van haar onderdanen te eischen. Heel mijn antwoord gaat dus uit van normale toestanden. Dat stel ik zeer sterk op den voorgrond. De ervaring toch heeft me geleerd op de vele vraagavonden, door mij in de mobilisatiedagen gehouden, dat de stellers van dergelijke vragen gewoonlijk denken aan abnormale gevallen en vanuit dat abnormale dan gaan redeneeren. Wij leven in Nederland. Wij hebben een grondwettelijke overheid. Op onze wetgeving heeft ons volk door zijne krachten de wet verkozen vertegenwoordigers een zeer grooten invloed. Zoo heeft de overheid binnen de grenzen van de wet zeer zeker het recht om van ons als onderdanen te eischen, dat wij aan die wetten gehoorzaamheid bewijzen. Die gehoorzaamheid is voor den christen tevens gehoorzaamheid aan God, die hem door de hand der wettige overheid regeert. Alleen als de vrager en ik het daarover eens zijn kunnen we verder redeneeren.

Wanneer komt er voor den christen nu een conflict tusschen hem en die wettige overheid? Niet wanneer in eenige op wettige wijze tot stand gekomen wet een of andere bepaling is opgenomen, welke naar zijn overtuiging niet gewenscht of minder in 's lands belang is. Niet als eenige wet hem groot ongerief, geldelijke schade of groote hinder veroorzaakt. In al die gevallen is de christen om Godswil verplicht te gehoorzamen. Natuurlijk staat het hem vrij langs wettigen weg zijn bezwaren in te brengen, kan en mag hij al zijn politieke invloed aanwenden om zoo spoedig mogelijk verandering in die bepaalde wet aan te brengen. Dat is zijn recht als Nederlander, als kiezer en als christen. Maar gehoorzamen is in en onder dat alles zijn eerste plicht als christen. Die gehoorzaamheid kan hem zeer moeilijk vallen. Ik denk b.v. aan den schoolstrijd. Wat een offers zijn er toen niet gebracht! Welke opofferingen hebben vele christenouders zich toen niet getroost. Het tegenwoordig jonge geslacht kan zich nauwelijks daar een voorstelling meer van maken. Maar nooit is toen in christelijke

kringen gehoorzamen werden groote politieke is geweest die ook delevinsheid aan

Conflictheid kon door ha een wel lig Woc te staan mijn ov van G heid, wat G de chr de chr God zeg ook, on Heere

Nu k dat co wettig tuigd b vallen z in geer nabij m gemaak zal me aarzeli gegron stand i is het als de

Hier ik hen gebrac

Nu er donier", jaargang deelen.

En dan uitgebre een zeer zending met deze die met de opleit ongetwijf verrijken

Wij w inhoud. de bezwa van den deel van China's v vrouw v Protestat onder de geeft te schieden zending rubriek

Deze d zien, ho Zending doen wo zorgen v schen" n nogmaal jongeling te nemer ning ove de eerste dacht ge met alle

De tier een voor tijdschrii twisten v zeer leze met de s hoogte i teveel bu men dan wege op schiedt,

Als v Waazem treft het N. D. B zijn leidi methode eenvoudi oogen zi ringen e standig werking, werkt al kunnen trik ove ernstig niet tot